

ZAŁĄCZNIK NR 2

MECHANIZM WYNAGRADZANIA

oraz opracowanie skutków finansowych proponowanych zmian w systemie wynagradzania specjalistów opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów na rok 2025

Propozycje zmian opierają się na uznaniu, że wynagrodzenia specjalistów i kierowników opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów powinny być adekwatne do kompetencji specjalistów, jakości merytorycznej wydawanych opinii, a także spełniać kryteria czytelności, jasności zasad kształtowania wynagrodzeń dla wszystkich specjalistów niezależnie od umiejscowienia zespołów przy konkretnych sądach okręgowych i położenia w określonych apelacjach. Dotychczas bowiem specjaliści otrzymują zróżnicowane wynagrodzenie w oderwaniu od stopnia obciążenia i jakości wykonywanej pracy. Przyznawane specjalistom wynagrodzenia mieszczą się w zakresach przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 2024 r. w sprawie wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego kierowników opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów i specjalistów wchodzących w skład tych zespołów (Dz.U. poz. 660), ale faktycznie w ramach tych zakresów wynagrodzenia specjalistów kształtują się dowolnie, w zależności od środków finansowych, jakimi dysponują apelacje i sądy Okręgowe. W konsekwencji istnieje realne zagrożenie, iż nie mamy do czynienia z uzasadnionym zróżnicowaniem odzwierciedlającym doświadczenie specjalistów, co w rażących przypadkach wyraża się także w tym, że celem pozyskania specjalistów w konkursach, przyznaje się wyższe wynagrodzenia nowo zatrudnionym specjalistom w porównaniu do specjalistów o wieloletnim stażu pracy i doświadczeniu w pracy zespołu. Celem niniejszych propozycji jest zatem stworzenie przejrzystego i spójnego systemu wynagrodzeń eliminującego tego typu działania. Istotą tej propozycji jest uzależnienie wysokości wynagrodzeń od awansu zawodowego specjalistów, a więc bezpośrednie powiązanie wysokości wynagrodzenia z posiadanymi kompetencjami. Nadto – zważywszy na konieczność zatrudnienia w zespołach specjalistów o najwyższych kompetencjach – propozycje powinny ich zachęcać do pracy w OZSS, do rozwoju zawodowego w tych zespołach oraz pracy w perspektywie długoterminowej. Wskazane propozycje nie tylko zawierają zróżnicowanie wynagrodzeń zależne od kompetencji specjalistów, ale pokazują również ścieżkę rozwoju w tym obszarze aktywności zawodowej w OZSS, co stanowi istotne kryterium motywacyjne.

W projekcie podstawą naliczenia wynagrodzenia zasadniczego jest jego określenie za pomocą mnożnika i przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w II kwartale roku poprzedniego według komunikatu Prezesa GUS. W II kwartale 2024 r. jest to kwota 8.038,41 zł.

Ta kwota stanowi podstawę do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego dla specjalistów na rok 2025. Proponuje się trzy stopnie awansu zawodowego:

Specjalista – zatrudniony w OZSS do 5 lat. Jego wynagrodzenie zasadnicze proponuje się w wysokości **1,5 x przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w II kwartale roku poprzedniego według komunikatu Prezesa GUS**. Tak wyliczona kwota to **12.057,61 zł**.

Starszy specjalista – zatrudniony od 6 do 15 lat (wcześniej w RODK, a dalej w OZSS). Proponuje się ustalenie dla tej grupy zatrudnionych wynagrodzenia zasadniczego na poziomie **1,9 x przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w II kwartale roku poprzedniego według komunikatu Prezesa GUS**. Tak wyliczona kwota to **15.272,98 zł**.

Główny specjalista – zatrudniony od co najmniej 16 lat w RODK i dalej w OZSS. Proponuje się ustalenie dla tej grupy zatrudnionych wynagrodzenia zasadniczego na poziomie **2,3 x przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w II kwartale roku poprzedniego według komunikatu Prezesa GUS**. Tak wyliczona kwota to **18.488,34 zł**.

Zostały zebrane dane ze wszystkich OZSS, które pozwalają na przyporządkowanie zatrudnionych specjalistów do wskazanych grup. Na tej podstawie przeprowadzono oszacowanie prognozowanych środków finansowych na rok 2025. Poza tymi danymi wskazano również na liczbę wakatów, na które też należało te środki policzyć.

Wyliczenia prezentują się następująco:

Specjaliści pracujący do 5 lat w OZSS – 141 etatów x 12.057,61 zł x 12 miesięcy co czyni kwotę roczną **20.350.716,12 zł**. Do tego należy doliczyć finanse na zabezpieczenie dodatku stażowego. Propozycja zakłada **średnio 10%**. Zakładany procent wynika z tego, że należy przyjąć, że w grupie tej mogą się znaleźć specjaliści, którzy nie rozpoczynają swej kariery zawodowej, ale trafiają do OZSS już z pewnym stażem w zatrudnieniu – przepisy ustawy zakładają bowiem, że o zatrudnieniu w OZSS może ubiegać osoba, która ma przynajmniej 3 lata pracy w zawodzie o danej specjalności. Nie można zatem wykluczyć, że będą to też osoby o większym stażu w zatrudnieniu. Założono więc, że lepiej określić wysokość środków na ten dodatek na wyrost, by nie nastąpiło niedoszacowanie. W tym wypadku przeszacowanie wydaje się tu rozwiązaniem bezpieczniejszym dla planowanego zabezpieczenia środków. Planowane środki na dodatek stażowy to kwota 2.035.071,61 zł. Sumując zatem wynagrodzenie zasadnicze w tej grupie ze środkami na dodatek stażowy – jest to kwota **22.385.787,73 zł**.

Specjaliści pracujący od 6 do 15 lat w RODK, a następnie w OZSS – 159,5 etatu x 15.272,98 zł

x 12 miesięcy, co czyni kwotę roczną **29.232.483,72 zł**. Do tego należy doliczyć finanse na zabezpieczenie dodatku stażowego. Propozycja zakłada **średnio 15%**. Zakładana wielkość wynika z tego, że należy przyjąć, że w grupie tej mogą się znaleźć specjaliści, którzy nie rozpoczynali swej kariery zawodowej w OZSS, ale trafili do OZSS już z pewnym stażem w zatrudnieniu - w RODK, czy innych miejscach pracy. Nie można zatem wykluczyć, że będą to osoby o większym stażu pracy. Założono więc, że lepiej określić wysokość środków na ten dodatek na wyrost, by nie nastąpiło niedoszacowanie. Również w tym przypadku przeszacowanie wydaje się rozwiązaniem bezpieczniejszym dla planowanego zabezpieczenia środków. Zatem środki na ten dodatek wynoszą **4.384.872,56 zł** – na wskazane 159,5 etatu w

tej grupie. Planowane środki dla tej grupy to suma wynagrodzenia zasadniczego i dodatku stażowego – razem **33.617.356,28 zł** dla tej grupy specjalistów.

Specjaliści pracujący od co najmniej 16 lat w RODK, a następnie w OZSS – 164,675 etatu x 18.488,34 zł.

x 12 miesięcy, co czyni kwotę roczną **36.534.808,67 zł**. Do tego należy doliczyć finanse na zabezpieczenie dodatku stażowego. Propozycja zakłada **20%**. Zakładany procent wynika z tego, że należy przyjąć, że w grupie tej mogą się znaleźć specjaliści, którzy mają staż pracy co najmniej 20 lat. Założono więc, że lepiej określić wysokość środków na ten dodatek na wyrost, by nie nastąpiło niedoszacowanie. W tym przypadku także przeszacowanie wydaje się tu rozwiązaniem bezpieczniejszym dla planowanego zabezpieczenia środków. Zatem środki na ten dodatek wynoszą **7.306.961,73 zł** – na wskazane 164,675 etatu w tej grupie. Planowane środki dla tej grupy to suma wynagrodzenia zasadniczego i dodatku stażowego – razem **43.841.770,40 zł** dla tej grupy specjalistów.

Wakaty – 118,425 etatów. Wynagrodzenie zasadnicze liczone jak dla najniżej zarabiającej grupy specjalistów, tj. do 5 lat pracy w OZSS. Specjaliści ci dopiero rozpoczną pracę w OZSS, zatem ich wynagrodzenia powinny być naliczone w następujący sposób: **1,5 x przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w II kwartale roku poprzedniego według komunikatu Prezesa GUS**. Tak wyliczona kwota to **12.057,61 zł**. Zatem licząc **118,425 etatów x 12.057,61 x 12 miesięcy**, co czyni kwotę **17.135.069,57 zł**. Dodatek stażowy zaproponowano na poziomie 10%, tj. na wyrost, z przeszacowaniem, zakładając, że w tej grupie mogą być osoby pracujące już wcześniej w innych miejscach pracy. Zaplanowano środki na dodatek stażowy na poziomie **1.713.506,96 zł**. Razem na zabezpieczenie wakatów niezbędna jest kwota **18.848.576,53 zł** (suma wynagrodzeń zasadniczych i dodatków stażowych).

W tych planach nie są przewidziane stanowiska kierowników OZSS.

Zatem na samych specjalistów i wakaty dla specjalistów na rok 2025 planowane środki to 118.693.490,94 zł.

Kwestia wynagrodzeń kierowników – po dyskusji w grupie przedstawicieli tej grupy zawodowej – może być zaprezentowana w dwóch wariantach.

Wariant I – zakłada, że kierownik jest stanowiskiem, które ma określone zadania do realizacji – w tym organizację pracy zespołu, kontrolę nad pracą specjalistów na płaszczyźnie merytorycznej oraz działania związane z zabezpieczeniem warunków do merytorycznej realizacji zadań i rozwoju zawodowego specjalistów – zatem, jeśli kandydat uzyska akceptację komisji konkursowej, to zakłada się, że ma kompetencje do realizacji wszystkich tych działań. Nadto w zakresie jego obowiązków jest realizacja zadań merytorycznych w ramach specjalności, jaką reprezentuje. Stąd by wynikało, że bez względu na staż pracy w OZSS wszyscy kierownicy z racji realizowanych zadań powinni mieć takie samo wynagrodzenie zasadnicze. Proponuje się, by wynosiło ono **2,5 x 8.038,41 zł = 20.096,02 zł**. W tym wariantcie zatem na wynagrodzenie zasadnicze kierowników na rok 2025 należałoby naliczyć **68 x 20.096,025 zł x 12 miesięcy**, co czyni kwotę **16.398.356,4 zł**. Dodatek stażowy naliczono z zapasem na

poziomie 20%, zważywszy na fakt, że aż 53 kierowników ma prawo do dodatku w tej wysokości, a pozostali mają dodatki wyższe niż ich staż pracy w OZSS. Zatem jak poprzednio – wysokość dodatków naliczono w sposób przeszacowany. Kwota dodatku stażowego dla kierowników w wariantcie I wynosi **3.279.671,28 zł**. W sumie środki na wynagrodzenia kierowników wynoszą **19.678.027,68 zł**. Za tym wariantem przemawia to, że we wszystkich OZSS na stanowiskach kierowniczych nie byłoby różnic w wynagrodzeniach zasadniczych, co stanowiłoby bezwzględne odzwierciedlenie równości w zatrudnieniu.

Reasumując – planowane środki na wynagrodzenia wszystkich zatrudnionych specjalistów, kierowników i na istniejące wakaty we wszystkich OZSS w Polsce na rok 2025 wyniosłyby z opisanym wyżej przeszacowaniem 138.371.518,62 zł.

Wariant II – zakłada, że wynagrodzenie zasadnicze kierownika naliczana byłaby zależnie od tego na jakim stopniu awansu zawodowego znajduje się kierownik – w jakim przedziale lat zatrudnienia w RODK i OZSS pozostaje. Od tej podstawy naliczano by **dodatek funkcyjny na poziomie 30%**. Zatem dla kierownika **pracującego do 5 lat w OZSS** wynosiłby **3.617,28 zł**, dla kierownika **pracującego od 6 do 15 lat** wynosiłby **4.581,89**, a dla **pracującego co najmniej 16 lat pracy w RODK i OZSS** wynosiłby **5.546,50 zł**. Zatem wynagrodzenia z uwzględnieniem dodatku funkcyjnego kierownika byłyby zróżnicowane. Awans kierownika zatem przebiegałby tak jak specjalistów, a kwota zmieniała się wraz z upływem czasu zatrudnienia w OZSS. **To miałyby funkcję motywującą do procesu rozwoju na tym stanowisku.** Niemniej jednak generowałyby takie skutki, że na tym samym stanowisku byłyby znaczące różnice w zarobkach, a nadto niewykluczone byłoby niższe wynagrodzenie kierownika niż specjalisty na najwyższym stopniu awansu (np. głównego specjalisty). Ten wariant – tak jak poprzedni wymaga rozważenia.

W przypadku przyjęcia wariantu II środki finansowe na zabezpieczenie wynagrodzeń kierowników kształtowałyby się następująco:

4 kierowników x wynagrodzenie zasadnicze 12.057,61 zł x 12 miesięcy = 578.765,28 zł + 4 kierowników x dodatek funkcyjny 3.617,28 zł x 12 miesięcy = 173.629,44 zł

Sumując powyższe, jest to kwota 752.394,72 zł.

11 kierowników x wynagrodzenie zasadnicze 15.272,98 zł x 12 miesięcy = 2.016.033,36 zł + 11 kierowników x dodatek funkcyjny 4.581,89 zł x 12 miesięcy = 604.809,48 zł

Sumując powyższe, jest to kwota 2620842,84 zł

53 kierowników x wynagrodzenie zasadnicze 18488,34 zł x 12 miesięcy = 11758584,24 zł + 53 kierowników x dodatek funkcyjny 5546,50 zł x 12 miesięcy = 3527574 zł

Sumując powyższe, jest to kwota 15286158,24 zł

Do tego naliczenie dodatku stażowego na cały rok

dla 4 kierowników – 10 % - 57876,53 zł

dla 11 kierowników – 15% - 302405,00 zł

dla 53 kierowników – 20% - 2351716,85 zł

[illegible]

W tym wariancie całość środków finansowych na wszystkie OZSS wyniosłaby 140 064 785,12 zł.

Reasumując – różnica nie jest znacząca między wariantami w środkach finansowych, ale spora w wynagrodzeniach – o ok. 4.000 zł między poszczególnymi grupami kierowników i ok. 3.000 zł między specjalistami w wymienionych grupach.

Podsumowując całokształt prezentowanych prognoz – dokładnie wyliczonych w obu wariantach – należy w I wariantcie szacować wydatki na wszystkie OZSS w Polsce na poziomie 138.371.518,62 zł. Natomiast w II wariantcie na kwotę 140. 064.7485,12 zł.

W tych wariantach przeciętny specjalista zarabiałby 205 tysięcy zł brutto rocznie. Biorąc pod uwagę minimalną liczbę wydanych przez niego opinii, tj. 70 opinii rocznie, to maksymalny koszt osobowy takiej opinii wynosiłby 2900 zł. Jeśli planowane zmiany w sprawie należności dla biegłych sądowych znajdą zastosowanie, to koszty opinii sporządzanych przez stałego biegłego sądowego w sprawie opiekuńczej przy proponowanym wynagrodzeniu 100 zł średnio za godzinę pracy biegłego z tytułem magistra plus 50% zwiększenia tej kwoty – to należność za taką opinię oscylowałaby między min. 3.000 zł. a 4.500 ,zakładając 30 godzin pracy (tymczasem w praktyce biegły nalicza przynajmniej 40 godzin pracy za taką opinię). Zatem bez względu na powyższe – statystycznie opinie specjalistów OZSS i tak będą tańsze niż opinie biegłego. Godzina pracy specjalisty będzie niższa niż godzina pracy biegłego. Do tej analizy założono 70 opinii rocznie, a dane statystyczne gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości pokazują, że efektywność pracy jest zdecydowanie wyższa – specjaliści wydają powyżej 70 opinii w przeważającej liczbie zespołów. Zatem koszt osobowy utrzymania specjalisty przez budżet państwa byłby i tak niższy niż wynagrodzenia biegłych w proponowanej zmianie stawek dla biegłych.

Na marginesie należy wskazać, że wyższe koszty opinii biegłych wynikają też z różnicy między stopniami i tytułami naukowymi biegłych– w OZSS takiego zróżnicowania się nie proponuje.

Nadto trzeba dodać, że stali biegli sądowi nie chcą opiniować w sprawach rodzinnych, większość z nich nie ma bowiem zarówno doświadczenia w tego typu sprawach, wiążących się z koniecznością jednoczesnego opiniowania więcej niż jednej osoby a nadto brakuje im warunków lokalowych do prowadzenia badań całych rodzin. Zazwyczaj badają w innych sprawach i jest to badanie jednej osoby (sprawy cywilne odszkodowawcze i z zakresu ubezpieczeń społecznych, karne). W OZSS natomiast badania dotyczą całych rodzin, którym

trzeba zapewnić godziwe warunki (intymność badania, szczególne traktowanie potrzeb, a także komfortu małoletnich). W tym także OZSS mają znaczącą przewagę nad stałymi biegłymi sądowymi.